

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

ПРОГРАМА РАДА

ЛАБОРАТОРІЯ
ЗАКНОДАВЧИХ
ІНІЦІАТИВ
www.lbi.gov.ua

Відповідальність за не персональне голосування членів парламенту в країнах Європи та Ізраїлі

Інформаційна довідка, підготовлена
Європейським інформаційно-
дослідницьким центром на запит
народного депутата України

Відповідальність за не персональне голосування в країнах Європи та Ізраїлі

Як свідчить міжнародна практика, у більшості випадків чітка регламентованість процедури голосування депутатів унеможлиблює передачу голосу іншим депутатам, а відтак проблеми криміналізації не персонального голосування в переважній більшості держав не фігурує у суспільному порядку денному.

Приміром, промовистим є досвід Великобританії. В парламенті відсутнє «кнопкодавство», адже голосують шляхом пересування по сесійній залі: ті, хто «за», стають справа від Спікера, ті, хто «проти», - зліва. Однак така процедура відбувається лише у спірних моментах, зазвичай голосування проходить шляхом простого опитування депутатів, що вголос висловлюють своє рішення – «за» чи «проти» - і Спікер виголошує те рішення, за яке голосів було більше. Цікавою також є норма про партійне голосування в Новій Зеландії – Спікер опитує партійних керівників про їхнє рішення, після попередніх консультацій, та зараховує голоси відповідно до кількості депутатів у партії. Частою є практика голосування за допомогою простого підняття рук (Європарламент, США).

У ФРН відповідно до Регламенту Бундестагу депутати голосують шляхом підняття рук або підняття з місць. У разі необхідності проведення перевірки за результатами голосування проводиться повторне голосування за такою процедурою: усі депутати виходять з зали і по черзі повертаються до неї через двері з написами «За», «Проти», «Утримався». Біля кожних дверей стоїть по два секретарі, які вголос рахують кількість голосів. Про завершення голосування оголошує Голова Бундестагу. Депутати, які повертаються до зали після сигналу Голови, не враховуються як учасники голосування. У деяких випадках можливе голосування за допомогою персональних карток з іменами депутатів. У такому разі секретарі парламенту збирають картки особисто у депутатів і з усним зазначенням останніми свого голосу¹. Натомість у Франції депутатам офіційно дозволено голосувати за своїх колег по групі. Це зумовлено тим, що депутати тут обираються за мажоритарною системою абсолютної більшості і, відповідно, значно прив'язані до своїх округів, а тому не мають можливості постійно перебувати на засіданнях парламенту. Таким

¹ Rules of Procedure of the German Bundestag and Rules of Procedure of the Mediation Committee [Електронний ресурс] // Deutscher Bundestag. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.btg-bestellservice.de/pdf/80060000.pdf>.

чином, у більшості європейських країн можливості фальсифікувати голоси у депутатів як такої немає, і проблема «кнопкодавства» відсутня.

У Польщі, Литві та Словаччині факт неособистого голосування тягне за собою позбавлення порушника представницького мандата.

У парламентській практиці Польщі було два випадки, коли депутати голосували за своїх колег і понесли відповідне покарання. У 2003 році два представники Союзу демократичних лівих сил Польщі проголосували за себе і своїх колег, і їх було виключено з фракції. Більше того, їм було інкриміновано представлення неправди в документі, що має юридичне значення, відповідно до статті 271 Кримінального кодексу Польщі². Стаття передбачає санкцію у вигляді позбавлення волі від 3 місяців до 5 років. У випадку меншої тяжкості санкція статті передбачає накладення штрафу або обмеження волі³. За результатами кримінального провадження депутати сплатили штраф у розмірі 5 тис. злотих кожен і отримали умовне покарання.

Схожий скандал мав місце у квітні 2016 року, коли під час голосування в Сеймі 14 квітня з приводу кандидатури судді Конституційного суду депутат політичної групи "Кукіз'15" Малгожата Зверцан проголосувала двічі – від свого імені і від імені депутата того ж формування Корнеля Моравецького. М.Зверцан було виключено з партії, а у травні проти неї було порушене кримінальне провадження за статтею 271 Кримінального кодексу⁴.

Кримінальна відповідальність за неперсональне голосування також передбачена в Ізраїлі. У 2007 за результатами кримінального провадження за статтями про підроблення документів (стаття 418 Кримінального кодексу), обман і підрив довіри (стаття 281⁵), був притягнений до кримінальної відповідальності депутат Кнесету Іехіль Хазан, який у 2003 році проголосував за свого колегу. Депутат

² Ćwiąkalski: głosowanie za innego posła to fałszerstwo lub przekroczenie uprawnień [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.superstacja.tv/wiadomosc/2016-04-14/cwiakalski-glosowanie-za-innego-posla-to-falszerstwo-lub-przekroczenie-uprawnien/>.

³ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny [Електронний ресурс] // Kancelaria Sejmu. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&ved=0ahUKEwjvyl_145POAhWldpoKHd1WCdMQFggrMAI&url=http%3A%2F%2Fwww.legislationline.org%2Fdocuments%2Fid%2F8911&usg=AFQjCNHe1UEziWbSYUEysfAsqwEb-af5rg&sig2=PhF8wnLrAF_JG67Vlr05XQ&cad=rja.

⁴ Głosowanie "na cztery ręce". Były minister tłumaczy, co może grozić posłom [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.tvn24.pl/wiadomosci-z-kraju,3/zbigniew-cwiakalski-o-glosowaniu-na-cztery-rece,635713.html>.

⁵ Penal Law 5737 - 1977 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/anti-briberyconvention/43289694.pdf>.

отримав 4 місяці громадських робіт та умовний термін ув'язнення⁶. Цей прецедент дав поштовх для удосконалення парламентської системи електронного голосування, і того ж 2003 року було прийняте рішення про заміну наявних пультів з кнопками на сучасну систему, яка реагує на відбиток пальця депутата, і лише після біометричної авторизації депутат може проголосувати⁷.

Таким чином, у більшості розвинених країн відсутні спеціальні закони, які передбачають адміністративну чи кримінальну відповідальність депутатів за неперсональне голосування. Оскільки такі випадки є нечисленними і не потребують ухвалення окремих нормативно-правових актів для їх врегулювання, їхнє розслідування та покарання здійснюється відповідно до існуючої нормативно-правової бази.

Інформацію підготувала Катерина Пенькова,

аналітик ЄЦД

⁶ Izenberg D. Hazan sentenced for double voting [Електронний ресурс] / Dan Izenberg // The Jerusalem Post. – 2006. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.jpost.com/Israel/Hazan-sentenced-for-double-voting>.

⁷ Alon G. Knesset to introduce fingerprint vote system [Електронний ресурс] / Gideon Alon // Haaretz. – 2003. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.haaretz.com/print-edition/news/knesset-to-introduce-fingerprint-vote-system-1.95022>.